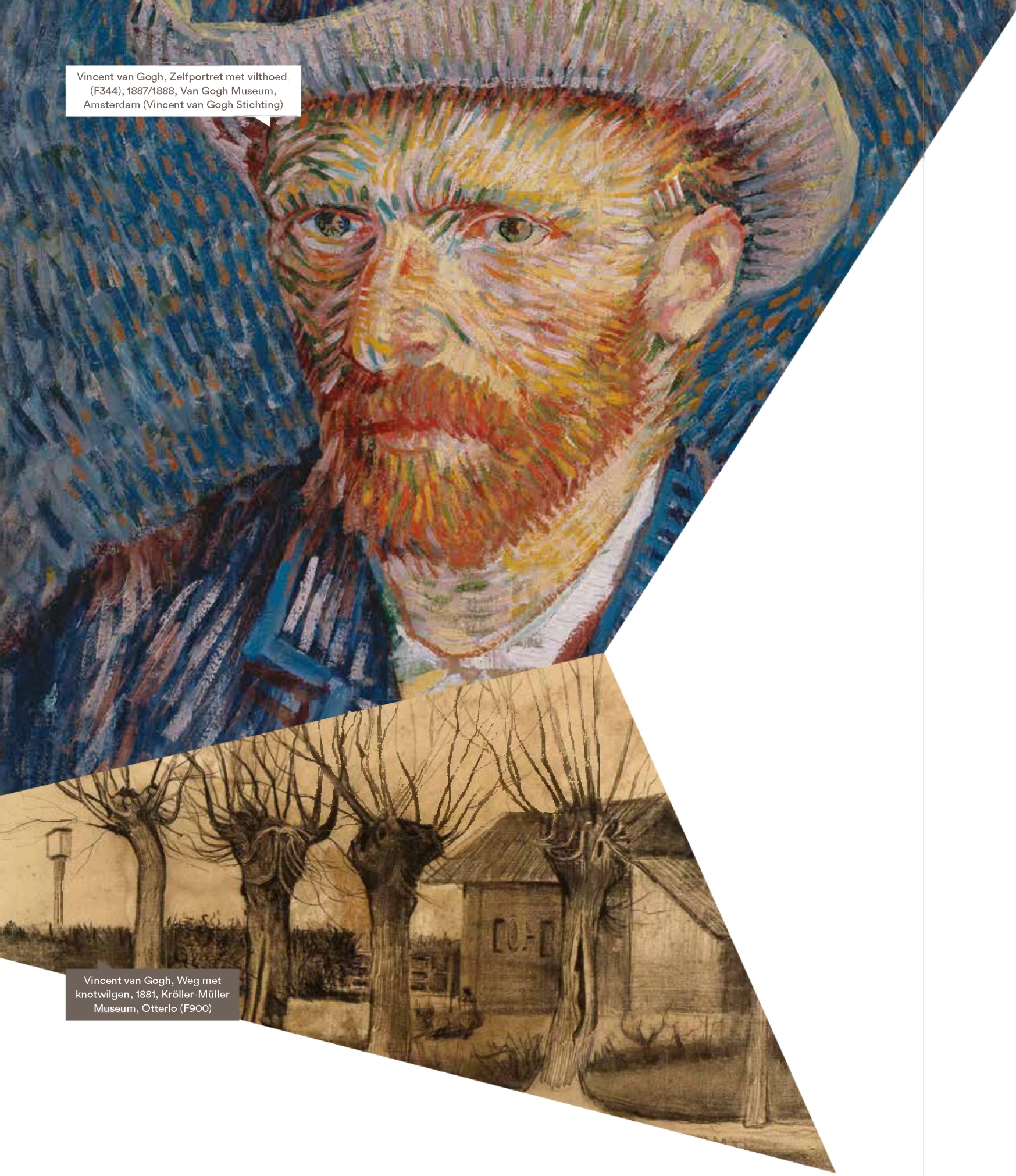

**VANGOGH
BRABANT**

Projectplan **Vastgoed Van Gogh Brabant**

Maart 2018

Vincent van Gogh, Zelfportret met vilthoed, (F344), 1887/1888, Van Gogh Museum, Amsterdam (Vincent van Gogh Stichting)

Vincent van Gogh, Weg met knotwilgen, 1881, Kröller-Müller Museum, Otterlo (F900)

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Hoofdogaves en ambities Van Gogh Brabant	5
3. Urgentie van samenwerken en opschalen	6
4. Vastgoedopage Van Gogh Brabant	9
> Nuenen	10
> Zundert	10
> Etten-Leur	10
5. Bijlagen	11

Vincent van Gogh, Het uitgaan van de Hervormde Kerk te Nuenen, (F25), 1884/1885, Van Gogh Museum, Amsterdam (Vincent van Gogh Stichting)

1. Inleiding

WOW

“Heeft Van Gogh hier echt gestaan, op déze plek?”, vraagt de ongelovige bezoeker aan de gids. “Ja, hiér heeft hij echt gestaan. En toen heeft hij dít schilderij gemaakt”, antwoordt de gids. De bezoeker moet dit allemaal even verwerken. “Wow” is het enige dat hij kan zeggen. Het raakt hem. Wat een beleving!

Schilderij en werkelijkheid zijn nagenoeg hetzelfde; alleen de bomen zijn dikker geworden. Toen en nu. Het scheelt 130 jaar, en nog steeds is alles zichtbaar, tastbaar en voelbaar. Zo zijn er in Nuenen 23 locaties die aan Vincent herinneren; 14 daarvan zijn door hem geschilderd.

Het unieke in Brabant is dat we de verhalen over Van Gogh, zijn brieven en zijn schilderijen bijna op één en dezelfde plaats kunnen tonen en laten ervaren.

We leren hem kennen als mens, we zien zijn ontwikkeling tot wereldberoemd kunstschilder en we volgen zijn voetstappen naar de locaties, die hij geschilderd heeft. Samen met zijn schilderijen in Het Noordbrabants Museum voelen al onze zintuigen ontegenzeggelijk hetzelfde: **dichter bij Van Gogh kun je niet komen...**

2. Hoofdopgaves en ambities

I. WIJ WILLEN DE CULTURELE ERFENIS VAN VINCENT VAN GOGH IN BRABANT BEHOUDEN EN DELEN MET DE WERELD, NU, STRAKS EN IN DE VERRE TOEKOMST.

Vincent van Goghs werk is van grote culturele waarde en verdient het om zorgvuldig in stand gehouden te worden. Daartoe is het beheer, behoud en het ontsluiten van zijn erfgoed in Brabant van het grootste belang. Die zaken zijn in de meeste gevallen echter nog onvoldoende georganiseerd. Het voortbestaan en de toegankelijkheid van het erfgoed van Van Gogh in Brabant staan daardoor op het spel. Die ontwikkeling wordt ten positieve gekeerd. Van Goghs erfgoed vertelt overal in Brabant een verhaal. Het is belangrijk dat dit verhaal ook aan toekomstige generaties verteld kan worden.

II. WIJ WILLEN DE MAATSCHAPPELIJKE EN ECONOMISCHE BETEKENIS VAN VINCENT VAN GOGH VOOR DE PROVINCIE BRABANT VERGROTEN.

In internationale rankings behoort Van Gogh samen met Picasso en Da Vinci tot de top drie van meest gekende en geliefde kunstenaars ter wereld. Ondanks die enorme aantrekkingskracht wordt hij door een beperkt aantal mensen met de regio verbonden, en komen er relatief weinig mensen voor Van Gogh naar Brabant. Er ligt daarom een grote kans om Van Goghs naamsbekendheid in te zetten voor een nadere ontwikkeling van de regio. Niet alleen in economische zin, maar ook op tal van maatschappelijke terreinen.

AMBITIES

Om de hoofdopgaves nader te concretiseren, is een aantal ambities opgesteld, dat uitdrukking geeft aan het beeld van hoe de nabije toekomst eruit kan zien. In 2024 is de betekenis van Vincent van Gogh duurzaam verankerd in de Brabantse samenleving. Van Gogh is van iedereen en voor iedereen: van kind tot oudere, laag- en hoogopgeleid. Er bestaat consensus over wat Van Goghs erfgoed is en hoe het beheer en behoud daarvan geregeld wordt. Het erfgoed is voorzien van een Europees en wellicht zelfs UNESCO erfgoedlabel.

De bezoekersaantallen zijn inmiddels gestegen tot 500.000 bezoekers per jaar; de verhouding tussen nationale en internationale bezoekers is 35 tegen 65 procent. De inkomsten uit bestedingen van toeristen zijn navenant toegenomen, evenals de investeringen in erfgoedontwikkeling en in horeca en faciliteiten. Over de periode tot 2024 wordt voor minimaal 25 miljoen in de profilering van Van Gogh geïnvesteerd. Die investeringen hebben ook de internationale handel met Brabant een boost gegeven.

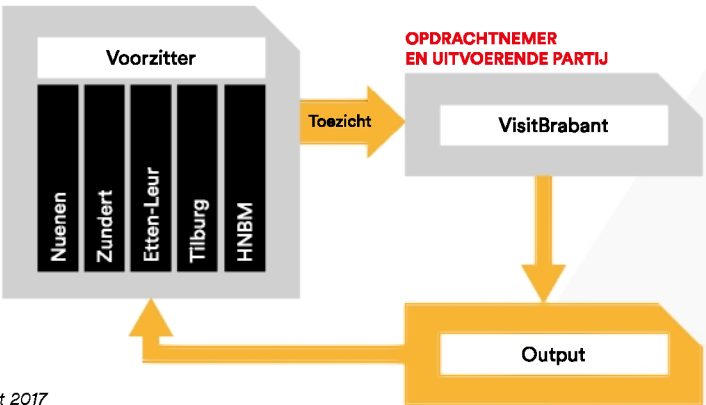
Het culturele imago van Brabant heeft een substantiële lading gekregen; de provincie wordt meer met cultuur in het algemeen geassocieerd dan voorheen. Eindhoven Airport is omgedoopt tot Van Gogh Airport Eindhoven. Dankzij een integrale aanpak en regie van een krachtige, centrale organisatie en een door alle Van Gogh-gemeenten ondertekende erfgoedgedragscode is er draagvlak gecreëerd op alle niveaus. Alle stakeholders en partners doen proactief mee; zij bevinden zich niet alleen binnen maar ook buiten de provincie. Dat leidt tot een structurele stroom aan investeringen, subsidies en donaties vanuit de regio, Nederland en Europa.

Bron: Businessplan 'Vincent van Gogh, Brabander', Van Gogh Brabant, 28.11.2016

3. Urgentie van samenwerken en opschalen

AANLOOP

Na een eerste samenwerking in de '90-er jaren tussen de stichting Van Gogh Village Nuenen en het Van GoghHuis te Zundert wordt deze samenwerking in 2008 geïntensiveerd. Dit leidt tot de stichting Samenwerkingsverband Van Gogh in Brabant. Etten-Leur en Tilburg (als erfgoedlocaties) schuiven aan, evenals het Noordbrabants Museum in 's-Hertogenbosch. De provincie verleent financiële ondersteuning. We markeren hier een eerste duidelijke stap van opschaling van inspanningen en slagkracht. Met als concreet resultaat een zeer geslaagd Van Goghjaar in 2015 met zo'n 70% groei bij de erfgoedlocaties; ook gaven de Van Gogh-toeristen aanzienlijk meer uit (60%) bij hun andere recreatieve activiteiten in de provincie*.

Organogram Van Gogh Brabant tot 2017

DOORSTART

Na het succesvolle Van Goghjaar 2015 wordt opnieuw de sterke urgentie gevoeld om verdere stappen voorwaarts te maken. De groei in bezoekers door de marketinginspanningen in 2015 loopt ver voor op zowel de kwaliteit van het behoud en beheer van het Van Gogh erfgoed als op de capaciteit van de musea in Zundert, Etten-Leur en Nuenen.

Dit leidt in 2016 tot het businessplan 'Vincent van Gogh, Brabander'. Met daarin vier hoofdthema's **:

- > Culturele opgave
- > Economische betekenis
- > Internationale positionering
- > Collectieve beweging

VOORWAARDEN

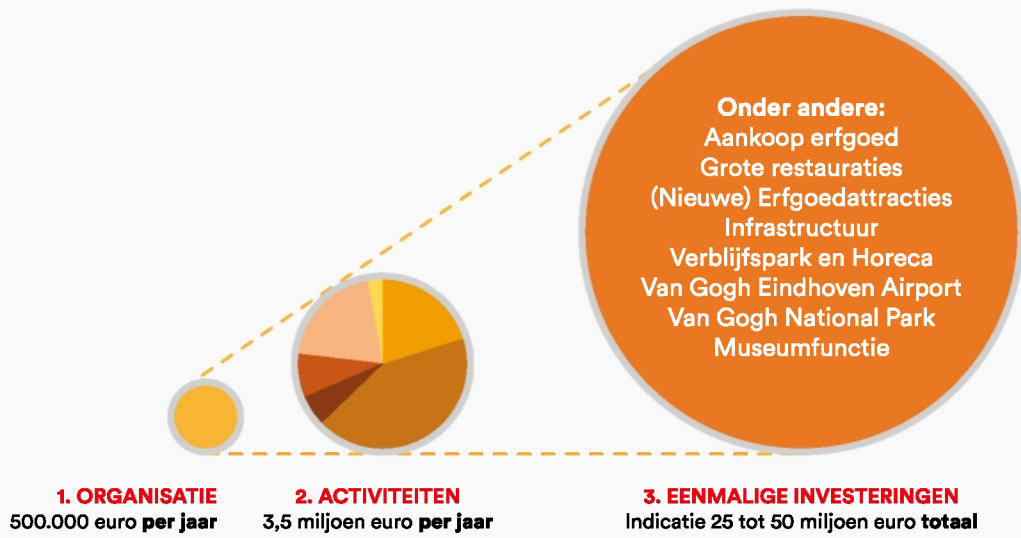
Voorwaarden om tot een duurzaam perspectief voor Van Gogh in Brabant te komen, zijn het hebben van:

- 1 een centrale organisatie,
- 2 activiteiten t.b.v. het beheren, behouden en ontsluiten van het erfgoed,
- 3 éénmalige investeringen, direct of indirect gerelateerd aan het erfgoed van Van Gogh.

Willen we uiterlijk in 2024 aan deze drie voorwaarden voldoen, dan geven we hieronder een indicatie van de daarbij benodigde financiële middelen.

* Bron: Pagina 12 en 13 in 'Vincent van Gogh, Brabander'

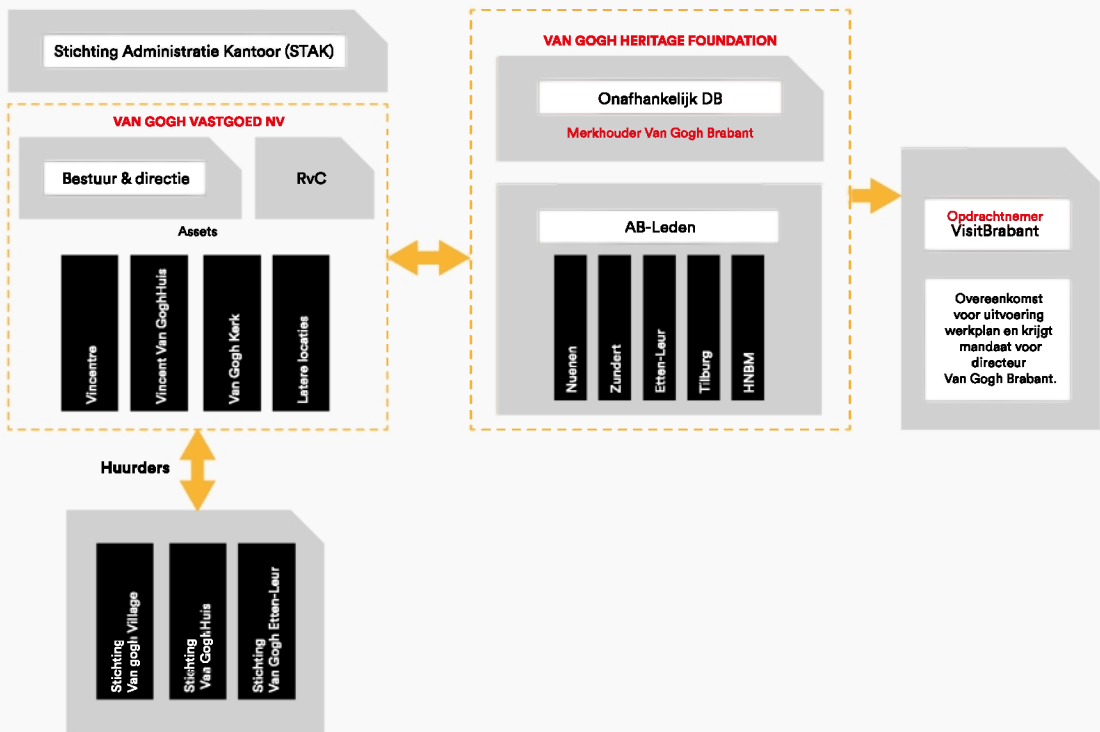
** Bron: Hoofdstuk 5: Strategische schets, in 'Vincent van Gogh, Brabander'

Ad 1: Centrale organisatie

Er ontstaat een nieuwe organisatie waarin centraal en lokaal nauwer samenwerken dan voorheen.

De stichting Van Gogh Heritage (met het handelsmerk Van Gogh Brabant) werkt met en ten behoeve van de lokale stichtingen, en faciliteert met de Van Gogh Vastgoed NV de lokale stichtingen om het erfgoed te beheren en te behouden.

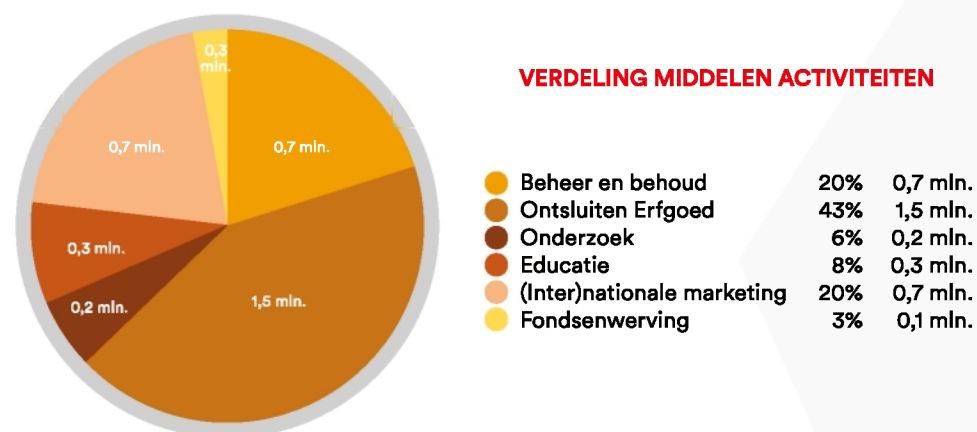
Organogram nieuwe organisatie vanaf 2017

Ad 2: Activiteiten ten behoeve van het beheren, behouden en ontsluiten van het erfgoed

Met het geplande ambitieniveau voert de organisatie o.a. de volgende taken uit:

- 1 **Beheer en behoud:** zorg voor het beheer en behoud van het erfgoed;
- 2 **Ontsluiten van het erfgoed:** het (doen) ontwikkelen en uitvoeren van projecten (exposities, attracties, evenementen, mediaprojecten);
- 3 **Onderzoek:** initiëren, coördineren en delen van onderzoek;
- 4 **Educatie:** het ontwikkelen en uitvoeren van educatie- en doelgroepprojecten;
- 5 **Internationale marketing:** nationaal en internationale marketing en communicatiecampagnes opzetten en (laten) uitvoeren;
- 6 **Fondsenwerving:** het werven van de noodzakelijke middelen (investeringen, sponsoring, donaties en subsidies).

Onderstaand wordt een reële verdeling van de middelen geschetst over de verschillende taken, per jaar.

Ad 3: Eénmalige investeringen, direct of indirect gerelateerd aan het erfgoed van Van Gogh

Naast het meer structureel financieren van de organisatie en haar activiteiten, zijn binnen de hogere ambitieniveaus ook eenmalige investeringen nodig. Deze investeringen zijn te onderscheiden in onder andere:

- > Investeren in het behoud van het cultureel erfgoed, zoals grote restauraties en renovaties.
- > Investeren in het ontwikkelen van inhoudelijke Van Gogh attracties (bijvoorbeeld: herontwikkeling van het Van Gogh-landschap in het Van Gogh National Park).
- > Investeren in infrastructuur (denk aan parkeren en routing).
- > Investeren in publieksvoorzieningen, horeca en toerisme (bijvoorbeeld de samenwerking met de Efteling bij het ontwikkelen van attracties en arrangementen).

De eenmalige investeringen worden aangejaagd en soms zelfs georganiseerd (fundraising) door de nieuwe Van Gogh-organisatie. Ze maken echter nadrukkelijk geen onderdeel uit van de jaarlijkse activiteitenlasten.

In deze fase is het nog lastig om in detail in te schatten welke eenmalige investeringen door derden (bijvoorbeeld Van Gogh National Park) worden gedaan. Toch geven we nu al een eerste indicatie. Onze eigen investeringen bedragen de komende drie jaar rond de 12 miljoen euro (zie hoofdstuk 4).

4. Vastgoedopgave Van Gogh Brabant

FASTGOEDOPGAVE: EINDBEELD IN NUENEN, ZUNDERT EN ETTEN-LEUR

In 2018 start fase 1 van de investeringen op drie locaties. Onderstaand schema geeft aan wat wanneer gepland staat. De ontwikkelingen in Tilburg zijn nog onvoldoende concreet en kunnen mogelijk later nog worden toegevoegd.

Locatie	Fase 1, per 2018	Fase 2, per 2019/2020
Nuenen	Verwerving en uitbreiding Vincentre.	Geen
Zundert	Verwerving huidige pand en tuin van de bureu.	Nader te bepalen. Zie toelichting hieronder.
Etten-Leur	Aanleg glazen overkapping tussen kostershuisje en de kerk.	Nader te bepalen. Zie toelichting hieronder.

Voor fase 1 staan de investeringen voor de drie erfgoedlocaties in onderstaande figuur weergegeven. Naast deze investeringsopgave wordt voorzien dat er in de komende jaren extra budget nodig is voor andere Van Gogh Monumenten in Brabant.

Nuenen		Zundert fase 1	
Verwerving en bouwkosten	€ 4.400.000	Verwerving en bouwkosten	€ 2.300.000
Etten-Leur		Overige Van Gogh Monumenten	
Verbouwingskosten	€ 1.050.000	Vastgoedinvestering	€ 4.000.000

BECOMING VINCENT

In Zundert, Etten-Leur en Nuenen vertellen we het verhaal van Vincent in Brabant. Elke locatie verbeeldt een deel van zijn Brabantse levensverhaal. Samen vormen deze drie delen één beleving, vorm gegeven door één bureau. Zo ontstaat 'Becoming Vincent'. De Franse periode noemen we 'Being Vincent'.

NUENEN – UITBREIDING MUSEUM VINCENTRE

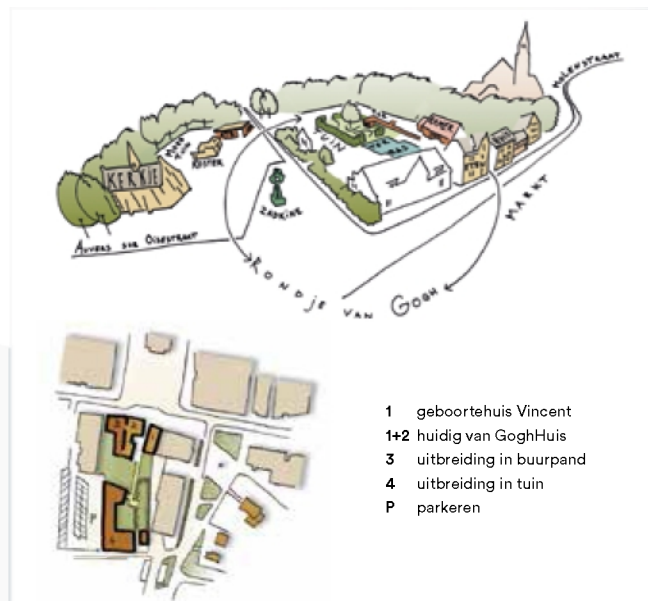
Van Gogh op zoek naar de Mens. Voel zijn ontwikkeling tot meesterschap

Van Gogh woonde en werkte twee jaar in Nuenen. Dat heeft veel impressies achtergelaten, die de bezoeker nog dagelijks kan ervaren. Zowel in het museum Vincentre als in de openlucht. Het huidige museum Vincentre is toe aan uitbreiding. Bezoekersaantallen, vooral in groepsverband, vragen om meer ruimte dan er nu geboden kan worden.

ZUNDERT – EEN RONDJE VAN GOGH

Welkom in de wereld van Vincent van Gogh. Ervaar zijn kinderjaren vanaf 1853

Museumuitbreiding ter versterking van de Van Gogh beleving
Van Gogh is belangrijk voor Zundert. Zundert was belangrijk voor Van Gogh. Het Van GoghHuis aan de Molenstraat draagt bij aan de Van Goghbeleving. Samen met het protestants kerkje, de kosterswoning, het atelier en het beeld van Zadkine vormen zij een krachtig ensemble. Een museumuitbreiding zorgt voor versterking van dit ensemble. Het maakt de cirkel rond.

De uitbreiding bestaat uit twee onderdelen. Het eerste onderdeel is uitbreiding in het naastgelegen pand. Op de begane grond komt het restaurant. Hierdoor wordt in het oorspronkelijke geboortehuis van Vincent ruimte gemaakt voor een permanente tentoonstelling.

Het tweede deel is de uitbreiding in de tuin. Hier komt ruimte voor wisselexposities en de Van Gogh Experience. Deze uitbreiding is via de houten pier verbonden met het bestaande museum. Het nieuwe gebouw wordt rond de tuin geplooid. De uitbreidingen geven het Van GoghHuis meer slagkracht.

ETTEN-LEUR – UITBREIDING VAN GOGH KERK

Kijk in de ziel van Van Gogh. Beleef het begin van zijn kunstenaarschap

- 1 Aankomst en aanzicht
- 2 Kassa / ticket
- 3 Ingang overkapping
- 4 Mindset
- 5 Hal van de kerk met maquette uit de tijd Van Gogh
- 6 Artefacten uit tijd Van Gogh
- 7 Tentoonstelling boeken Van Gogh
- 8 Glas in lood ramen en film
- 9 Tijdlijn en lift
- 10 Eerste verdieping (onderdorpeling in Tuin Etten)
- 11 Uitkijpunten over Etten-Leur
- 12 Tuin met pastorie aangegeven met lichtlijnen etc.
- 13 Richtingaanwijzer voor tuin, gift/ticketshop
- 14 Fotowand
- 15 Giftshop

Na een langdurige crisis, mislukt als kunsthandelaar en predikant, besluit Vincent om kunstenaar te worden. Hij keert terug naar Brabant en trekt in bij zijn ouders in de pastorie, vlak achter de protestante kerk in Etten waar zijn vader dominee is geworden.

Hij werkt als een bezetene aan studies van boeren en het landschap. Hij vraagt de boeren voor hem te poseren als zaaiers en spitters. Hij 'ploegt' op zijn tekeningen om zelfstandig het vak onder de knie te krijgen. Zijn missie wordt echter verstoord wanneer hij hopeloos verliefd wordt op een nicht die tijdelijk bij hen intrekt. Het zorgt voor een hoogoplopende ruzie met zijn vader. De kerk staat centraal in zijn verhaal in Etten-Leur. Daar voel je zijn innerlijke strijd (dominee of kunstenaar worden), zijn verliefdheid en de strijd met zijn ouders (vader).

De eerste fase van het plan betreft de aanleg van een glazen overkapping vanaf het bestaande kostershuisje (nu al in gebruik voor aankomst, ticketverkoop en winkel) naar de ingang van de kerk. In deze overkapping bevindt zich al een eerste beleving. Plannen voor de 2e fase zijn nog in ontwikkeling.

5. Bijlagen

- > Businessplan 'Vincent van Gogh, Brabander', 28 november 2016
- > 'Becoming Vincent', inhoudelijke strategie, oktober 2017
- > Van Gogh Monumenten in Brabant, oktober 2017

”En het Brabant dat men gedroomd heeft, daar komt de werkelijkheid hier soms al heel dichtbij.”

Brief 446 - Nuenen, 15 mei 1884

vangoghbrabant.com

 Inspirerend? @VangoghBrabant